

Belladonna – Annejoke Smids

Groep 5

(door Lien Fret)

Auteursinfo

Annejoke Smids is in 1963 geboren en wist van kindsbeen af dat ze later schrijfster van kinderboeken wilde worden. Na haar studies Engelse taal- en letterkunde ging ze aan de slag in verschillende reclamebureaus en werkte ze als stadverslaggever. Al tijdens haar journalistieke carrière schreef ze aan haar debuut dat pas tien jaar later, in 2003, gepubliceerd zou worden als *Piratenbloed*. Na dat boek verschenen van haar nog drie andere jeugdromans die het midden houden tussen avonturenverhalen en historische fictie: *De zwarte baron* (2004), *Meester van de schaduw* (2005) en *Belladonna* (2006). *Piratenbloed* werd in 2004 bekroond met de Vlag en Wimpel van de Griffeljury. *De zwarte baron* werd genomineerd voor de Thea Beckmanprijs 2004.

Smids' jeugdboeken zijn stuk voor stuk historische romans vol avontuur en intrige. De schrijfster staat bekend om haar goed gedocumenteerde verhalen waaraan maanden van onderzoek vooraf gaan. Maar hoewel ze haar boeken vult met geschiedkundige weetjes, is het niet het doel van de schrijfster alles historisch te laten kloppen. De eigen wendingen die ze aan de geschiedenis geeft, zorgen ervoor dat de lezer zich gemakkelijker kan inleven in de andere werelden die geschetst worden. In *De zwarte baron* is dat het Frankrijk van de vijftiende eeuw, in *Meester van de schaduw* het einde zestiende-eeuwse Rome, in *Piratenbloed* het zeventiende-eeuwse Madagaskar en in *Belladonna* het achttiende-eeuwse Venetië.

Kort samengevat

Venetië, 1750. Marietta weet haar gewelddadige gezinssituatie te ontvluchten en waagt zich, onbewust van enig kwaad, in de Venetiaanse klassenmaatschappij die gekenmerkt wordt door schoonheid en weelde maar ook door intriges en corruptie. Door haar grondige kennis van geneeskundige planten en kruiden kan ze zich staande houden in die wereld maar wordt ze ook al snel gereduceerd tot een gegeerd object in de ogen van enkele Venetiaanse machtswellustelingen. Ongewild gaat ze, omwille van haar soms dodelijke drankjes, een belangrijke rol spelen binnen de politieke wereld. Naast de net beschreven verhaallijn die de lezer meeneemt op een boeiende reis doorheen de alternatieve geneeskunde en het achttiende eeuwse Venetië, loopt er nog een andere rode draad doorheen het boek, die van een vrij voorspelbare liefdesgeschiedenis. Een tienermeisje (Mariette) wordt per ongeluk verliefd op het vriendje van haar beste vriendin (Sandro) en de schrijfster schetst alle gevoelens van verlangen, schuld,... die met die verliefdheid gepaard gaan.

Thema's, tips en verwerkingsmogelijkheden

*** Opdracht vooraf**

Laat de juryleden eerst raden naar de betekenis van het woord 'belladonna'. Elk hoofdstukje in het boek begint met een beschrijving van een geneeskrachtige bloem, kruid of plant, beschrijvingen zoals je die ook in een plantencyclopedia kan terugvinden. Laat ook 'belladonna', oftewel 'wolfskers', opzoeken in zo'n encyclopedie die in elke bibliotheek terug te vinden is. Op Internet geeft Wikipedia dan weer een zeer uitgebreide beschrijving waarin onmiddellijk iets verteld wordt over de esthetische functie van de plant ('Vrouwen druppelden tijdens de Renaissance namelijk het atropine uit de plant in hun ogen om de pupillen te verwijden en ze een donkerder en glanzender uiterlijk te verlenen.') én over de Italiaanse betekenis van het woord, 'mooie vrouw', die de juryleden waarschijnlijk al geraden hadden.

Wanneer de juryleden het boek gelezen hebben, kan eerst nog eens teruggekomen worden op de titel. Was het voor hen belangrijk dat ze op voorhand al wisten wat de titel betekende of gaf het boek zelf voldoende informatie om alle verwijzingen naar de plant te begrijpen? Zijn ze erachter gekomen waarom elk hoofdstukje begint met de beschrijving van een plant? Vormen ze een onlosmakelijk geheel met de rest van de tekst of had het boek ook zonder leuk/mooi/goed geweest?

*** Identificatie en vervreemding**

- Mariettes volwassenwording

Laat de juryleden adjectieven verzinnen bij Mariettes personage. Welke woorden omschrijven haar het best? Sommige juryleden zullen allicht opmerken dat er een verschil is tussen de Mariette die als naïef en onschuldig meisje voet aan land zet in Venetië en de jonge vrouw die op het einde van het boek al wel wat watertjes doorzwommen heeft. De opgesomde adjectieven kunnen dan opgedeeld worden in twee groepen. Laat de juryleden nu zoeken naar de kantelmomenten die doorheen het boeken zorgen voor Mariettes groei naar volwassenheid. Herlees samen de laatste alinea op pg. 184. Hoe voelden de juryleden zich op dit moment in het boek ten opzichte van Mariette? Hadden ze medelijden? Was het haar eigen schuld? Is ze nog steeds even naïef? Konden ze zich inleven in haar situatie? Waarom wel/niet?

- Identificatie omwille van de liefdesplot

Ontdaan van alle intriges, blijft er van de plot van *Belladonna* een nogal typisch tienerverhaal over. Laat de juryleden dat liefdesverhaal samenvatten. Dat zal vrij eenvoudig blijken: een tienermeisje (Mariette) wordt per ongeluk verliefd op het vriendje van haar beste vriendin (Sandro). Is deze situatie voor de juryleden herkenbaar? Hebben ze zich zelf al eens in een dergelijke situatie bevonden? Zorgt dit deel van het verhaal ervoor dat ze zich verbonden voelen met het hoofdpersonage of net n

- Vervreemding

Mariettes liefdesproblemen maken haar een stuk herkenbaarder voor de lezer. Maar het verhaal bevat ongetwijfeld ook elementen die identificatie met het hoofdpersonage in de weg staan. Op welke momenten in het boek vonden de juryleden het moeilijker om zich te identificeren met Mariette of met de andere personages?

Waren er stukken die ongeloofwaardig waren? Wat maakte die fragmenten ongeloofwaardig? (Bijvoorbeeld: onvoldoende uitwerking van de gevoelens van een personage, té vergezocht, té dramatisch, ...)

Waren er verhaalelementen (gedragingen van de personages, vreemde woorden, ...) die alleen iemand uit de achttiende eeuw echt kon begrijpen?

*** Stijl: plaatsbeschrijvingen**

Het Venetië van 250 jaar geleden dat Smids in *Belladonna* beschrijft, lijkt in verschillende opzichten al heel erg op het Venetië van nu. Laat een aantal juryleden die nog nooit zelf in Venetië geweest zijn en zich Smids beschrijving van het San Marcoplein (of van andere plekken in Venetië) herinneren, beschrijven hoe het er toen uitzag. Op p. 200 worden bijvoorbeeld de 'overvolle kanalen' en de 'eindeloze stromen toeristen' die de vele terrassen op het San Marcoplein bezetten, beschreven. Delen de andere juryleden die beelden of hebben sommige zich een ander beeld gevormd van de stad? En hoe zit het met de juryleden die het 21ste eeuwse Venetië al eens bezocht hebben? Hebben hun herinneringen een invloed gehad op het beeld dat ze zich tijdens het lezen gevormd hebben?

Laat Smids in haar beschrijvingen van Venetië veel plaats voor de eigen fantasie van de lezer of zijn haar beschrijvingen zo gedetailleerd dat zowat alle lezers hetzelfde mentale beeld voor ogen hebben? Laat de juryleden enkele beschrijvingen opzoeken in de roman (bijvoorbeeld pg. 200). Er kan ook een toeristische gids over Venetië bijgehaald worden. Welke beschrijving laat het meest aan de verbeelding over, die van Smids of die uit de toeristengids? Welke beschrijving geniet de voorkeur van de juryleden? Moeten beschrijvingen in romans zo gedetailleerd mogelijk zijn of mag de lezer ook wel wat werk hebben aan het voorstellen van een plaats of persoon?

Meer lezen

Stad van maskers –Mary Hoffman

Ben zo terug – Sarah Weeks

Groep 5

(door Ilse Trimborn)

Auteursinfo

De Amerikaanse Sarah Weeks (haar geboortjaar houdt ze geheim!) zingt en schrijft liedjes en kinderboeken. Zo maakte ze liedjes voor de Amerikaanse Sesamstraat. Daarnaast geeft ze geestdriftig lezingen over het belang van lezen. De serie die ze schreef over de jongen Guy wordt door Disney verfilmd. Ze woont en werkt in New York. *Ben zo terug* was haar eerste boek voor tieners. In Amerika won het boek de titel 'Best book for young adults 2004'.

Kort samengevat

De twaalfjarige Heidi en haar mentaal gehandicapte moeder weten zich samen prima te redden. De hulp van buurvrouw Bernadette, die aan agorafobie leidt, is daarbij onontbeerlijk. Heidi verstaat de beperkte woordenschat van haar moeder perfect, maar met het woord 'zof' weet ze zich geen raad. Het zal het begin worden van de zoektocht naar haar afkomst en verleden.

Stijl en vormkenmerken

Heidi vertelt het verhaal. In het eerste hoofdstuk wordt al de naam vernoemd van een personage dat pas laat in het verhaal opduikt, dus eigenlijk vertelt Heidi haar verhaal na haar zoektocht. Afgezien van het begin verloopt het verhaal lineair.

Mogelijke invalshoeken voor de bespreking

Ben zo terug bevat een aantal zeer treffende zinnen/uitspraken. Je kan vooraf aan de lezers vragen om zo'n zin of passage die hen heeft aangesproken, te noteren. Tijdens de bespreking vraag je dan aan iedereen om dat stukje voor te lezen en te vertellen waarom hen dat heeft getroffen.

Je kan natuurlijk ook zelf enkele passages selecteren en die voorlezen en reacties vragen.

Enkele mogelijkheden:

- p 7: Als de waarheid een waskrijtje was en ik er een wikkel omheen mocht doen met de naam van de kleur erop, dan weet ik hoe ik die zou noemen – dinosaurushuid. Vroeger dacht ik, zonder er echt bij na te denken, dat ik wist wat voor kleur dat was. Maar dat was lang geleden, voordat ik wist wat ik nu weet over dinosaurushuid en over de waarheid.
- p 7: (...) als je iets *niet weet*, hoeft dat niet te betekenen dat je dom bent. Het betekent alleen dat je je nog dingen kunt afvragen.
- p 9: (...) door mama te vergelijken met een kapotte machine. 'De belangrijke onderdelen zijn er, Heidi, en van buitenaf lijkt het of ze het gewoon goed zou moeten doen. Maar binnen in haar zijn een heleboel geheimzinnige dingetjes kapot of beschadigd (...)'

Laat iedereen even kort vertellen of ze het boek al dan niet graag gelezen hebben en waarom. Op die manier krijg je een aantal gesprekspunten.

Eventuele andere vragen:

- Wat vond je van Heidi? Wat denk je van haar karakter?
- Klopt het 'uiterlijke' beeld dat je van haar hebt met de kaft van het boek? Wat vind je trouwens van de kaft en de titel?
- De achterflap vermeldt dat het 'een ontroerend verhaal' betreft. Klopt dit volgens jou?

- Wat denk je over de moeder van Heidi ofte So D. Ju? Vond je het passen in het verhaal dat ze stierf?
- Wat denk je over Bernie? Wat vind je van haar agorafobie? Geloof je dat je een leven kan leiden zonder uit je huis te komen?
- Was je zelf benieuwd tijdens de zoektocht naar Heidi?
- Wat dacht je dat 'zof' zou betekenen?
- Denk je dat Heidi gelukkiger is nu ze de waarheid kent?
- Vind je het verhaal geloofwaardig? Kan het volgens jou dat ze nog niet naar school was gegaan? (Hier kan je als begeleider vermelden dat de mogelijkheden tot thuisonderwijs in de VS uitgebreider zijn dan hier in België)
- Begrijp je dat Thurman Hill Heidi's moeder en Heidi heeft weggestuurd?
- Wat vind je van het einde van het boek?
- Zou je het boek aan anderen aanraden?
- Kan je je voorstellen dat je als twaalfjarige een dergelijke trip zou ondernemen zonder te weten wat het resultaat zal zijn? Begrijp je dat Heidi enorm graag wil weten wat 'zof' betekent? Wil Heidi ook te weten komen of ze nog familie heeft?
- Vind je het terecht dat het boek in Amerika een belangrijke prijs heeft gewonnen?
- Over het boek: 'Eenmaal begonnen aan dit boek, leg je het niet meer weg. Je wilt net als Heidi weten waarom zij de normale dochter is van een gehandicapte moeder. Het is een boek vol liefde. Als mensen aanvankelijk niets van elkaar moeten hebben, dan slaat het toch na een tijdje om. Maar niet alles is rozengeur en maneschijn gelukkig, het zou een erg zoetig boek geworden zijn.' (www.leestafel.info) Wat vind je van dit stukje uit een recensie op internet?

De ogen van de Condor – Lydia Rood

Groep 5

(door Lien Fret)

Auteursinfo

Lydia Rood wordt op donderdag 23 mei 1957 geboren in Velp. Als eigenwijs en avontuurlijk kind schrijft ze al hele dagboeken vol en overlaadt ze haar zusje en broers met verhalen. Na Spaans en journalistiek gestudeerd te hebben, wordt ze redacteur buitenland en publiceert ze in 1982 haar eerste kinderboek, *Een geheim pad naar gisteren*. In 1988 behaalt ze haar doctoraal diploma Spaanse taal- en letterkunde. Regelmatig springt ze in de bres voor de minderbedeelden in de samenleving; ze protesteert tegen kernproeven, voor 'witte illegalen' en uitgeprocedeerde asielzoekers. En ook in haar boeken komt ze op tegen onrecht. In de jaren '90 schrijft ze samen met haar broer een aantal thrillers voor volwassenen. In 1990 ontvangt ze een Vlag-en-Wimpel voor het jeugdboek *Maanzaad* en een jaar later kiest ze definitief voor het schrijverschap.

Op zoek naar informatie voor haar boeken ontdekt Rood andere landen en culturen. Ze waagt zich daarnaast aan verschillende genres: toneelstukken, filmbewerkingen en leesboekjes voor de basisschool maar ook romans voor volwassenen en erotische verhalen en zelfs een kookboek. Ondertussen heeft ze al meer dan honderd boeken op haar naam staan.

Kort samengevat

We bevinden ons in de bergen van Colombia, een land verscheurd door een aanslepende burgeroorlog. Wanneer het dorp van de 16-jarige Ramiro overvallen wordt door de paramilitairen, moet de vader van zijn vriend Miguel zijn onschuldige hulp aan de guerrilla bekopen met de dood. Miguels zus Liseth wordt ontvoerd. Om Liseth weg te kunnen halen bij de paramilitairen, sluiten Ramiro en Miguel zich aan bij de guerrillabeweging FARC. Maar de burgeroorlog blijkt al gauw geen kinderspel. De twee jongens leren schieten en worden langzaam gehersenspoeld door de guerrillapropaganda. Wanneer Liseth als spion hun kamp binnendringt en ze geëxecuteerd zal worden, bedenkt Ramiro, die nu Rafael gedoopt is, een plan om te ontsnappen. Op het einde van het verhaal woont Ramiro op de collectieve boerderij met zijn oma maar blijkt hij meer verloren dan gewonnen te hebben.

Thema's , tips en verwerkingsmogelijkheden

*** Vooraf**

Bekijk, voor het lezen van het boek, samen met de juryleden de cover en lees samen de achterflap. Die zegt niets over het tijds kader van het verhaal. Laat de juryleden raden naar de tijd waarin het verhaal zich afspeelt. Sommige juryleden zullen misschien, zelfs na het lezen van het boek, niet beseffen dat dit verhaal zich afspeelt in het zeer recente verleden. (Burger)oorlogen behoren niet tot de dagelijkse realiteit van de jongeren en ze vergeten misschien wel eens dat er zich vandaag nog steeds leeftijdsgenoten in oorlogssituaties bevinden en niet enkel in het Midden-Oosten.

De cover kan op dit vlak ook misleidend zijn. Laat de juryleden de cover vergelijken met de covers van enkele andere boeken uit groep 5 zoals die van *Feun*, *Belladonna*, *Orfeo*, Bijna allemaal werken ze met foto's en/of heldere kleuren terwijl de cover van *De ogen van de Condor* een realistische tekening in vrij fletse kleuren toont die doet denken aan de jaren '60-'70.

Spreekt de cover hen aan? Waarom wel/niet? Doet de cover je al een mening vormen over het boek alvorens je het gaat lezen? Zo ja, is dat dan een positieve of een negatieve mening? Waarom?

★ Thema oorlog

Laat de juryleden informatie opzoeken rond de burgeroorlog in Colombia. Het Internet is hierbij een grote bron van informatie. Wikipedia heeft een apart lemma over de verschillende partijen in de burgeroorlog. Ook op Mediargus (te raadplegen in de bibliotheek) zijn artikels te vinden over de huidige situatie in Colombia. De website van War Child, een organisatie die (onder andere) Colombiaanse kindsoldaten een vreedzame toekomst wil geven, schetst een goed beeld van de situatie waarin meer dan een miljoen kinderen zoals Ramiro en Miguel zich bevinden. En ook op www.vluchteling.org vindt men een zeer uitgebreide schets van de situatie. De website bevat daarnaast verschillende recente nieuwsberichten over Colombia.

Deze roman maakt deel uit van de reeks *Schrijvers en Vluchtelingen* van de stichting Vluchteling. De stichting nodigt Nederlandse auteurs uit om gedurende een korte periode in een vluchtelingenkamp te verblijven, om er inspiratie op te doen voor een verhaal over 'vergeten vluchtelingen'. In tegenstelling tot haar voorganger Karel Glastra Van Loon koos Rood niet voor feit maar voor fictie. Alles, haar personages én haar Colombiaanse plaatsnamen, zijn verzonnen. Recensente Mirjam Noorduijn vraagt zich af of 'een meer documentair verslag niet een sterker confronterend effect had gehad' (zie <http://www.lydiarood.nl/paginas/boeken/condor.htm>).

Wat denken de juryleden hierover? Hadden ze liever gelezen over échte mensen? Of slaagt Rood er voldoende in de illusie te wekken dat het om échte mensen gaat? Ze benadrukt in haar nawoord dat het verhaal wel écht gebeurd zou kunnen zijn. Is dat voldoende?

★ Geweld: identificatie en vervreemding

De meeste critici lijken dit boek geschikter te vinden voor een oudere leeftijdsgroep (14+), waarschijnlijk omwille van de gewelddadige scènes die het boek bevat. Hoe denken de juryleden hier zelf over? Waren er scènes die ze shockerend vonden? Welke? Mogen boeken voor lezers van hun leeftijd wel wat geweld bevatten of gaat Rood te ver? En hoe zit het dan met andere media zoals het (televisie)nieuws, televisieseries of videospelletjes? Worden jongeren langzaam maar zeker gewend aan (extreem) geweld?

Zorgde het geweld ervoor dat de juryleden zich minder goed (of misschien net beter) konden inleven? Hoe voelden ze zich ten opzichte van de hoofdpersonages wanneer ze, samen met de andere guerrillaleden, dood en verderf zaaiden in de dorpjes, of wanneer ze het zwangere meisje dat weggelopen was, moesten executeren?

★ Titel

Wat betekent de titel volgens de juryleden? Naar wie of wat verwijzen de ogen? Laat de juryleden alternatieve titels verzinnen; een weinig originele titel die rechttoe rechtaan duidelijk maakt waarover het boek gaat en een titel zoals die van Rood, die een beetje meer interpretatie vereist. Maak een top 3 van de beste titels. Zijn er titels bij die de juryleden beter vinden dan die van Rood?

Leestips

Met mij gaat alles goed – Jan Simoen: over de burgeroorlog in Joegoslavië

Dun! – Do Van Ranst
Groep 5
(door Lien Fret)

Auteursinfo

Do Van Ranst werd geboren in Dendermonde maar woont al bijna zijn hele leven in Hamme. Zijn grote passie is theater. Hij speelt, schrijft en regisseert toneel. Daarnaast leest hij al zijn hele leven jeugdliteratuur; zelfs als volwassene is hij daar nooit mee gestopt. Uit jaloezie voor al die auteurs is hij, naar eigen zeggen, uiteindelijk zelf aan het schrijven gegaan. In 1999 debuteerde hij met *Boomhuttentijd*, een verhaal over zelfmoord, rouw en verdriet. Ondertussen heeft hij al een hele reeks andere boeken op zijn naam staan. Het liefst schrijft hij over de liefde of over andere emoties. Verliefdheid staat ook centraal in *Mijn hondjejongen* dat bekroond werd door de KJV in 2004. *Dun!* werd in 2007 bekroond met de Boekenwelp.

Kort samengevat

Fee lijdt aan boulimie, net als haar overleden moeder. Ze wil zich zo snel mogelijk volvreten en de stad is daarvoor de beste plaats. Daar laat ze zich op sleptouw nemen door een gids op vier poten, een jonge ober, de eenzame Herman, de stille visser Pim en zijn zus Celine. Fees grootste steun en toeverlaat is echter haar dode moeder die haar blijft waarschuwen voor de gevaren van de grote stad. Wanneer Fees roekeloze gedrag er op een bepaald moment echter voor zorgt dat die steun wegvalt, is ze verplicht te vertellen waarom ze diegene die haar willen helpen een lesje wil leren.

Thema's , tips en verwerkingsmogelijkheden

*** Beeldvorming rond eetstoornissen**

- Eetstoornissen in de media en in de dagdagelijkse realiteit van de juryleden

In reportages op televisie en in tijdschriften wordt de problematiek rond anorexia en boulimie vaak op een heel eenzijdige manier belicht. Kunnen de juryleden samenvatten welk beeld zulke reportages van de patiënten geven? Kennen ze misschien zelf jongeren met anorexia of boulimie? Beantwoorden die jongeren aan dat beeld?

- Anorexia in *Dun!*

Welk beeld geeft *Dun!* van jongeren en volwassenen met eetstoornissen? Sluit dat beeld volgens de juryleden dicht aan bij de werkelijkheid of net niet?

- Vertelstandpunt en het spel met informatie

Vanuit wiens ogen wordt de werkelijkheid in *Dun!* bekeken?

Met Fee als ik-verteller geeft de roman een interne kijk op de ziekte. Dit vertelstandpunt heeft verschillende consequenties voor de beeldvorming rond de ziekte.

Wanneer wordt duidelijk dat ook Fee, net als haar moeder, aan boulimie lijdt? Is dat duidelijk vanaf de eerste bladzijde of kom je dat als lezer pas later te weten? Houdt Fee (of de auteur, Do Van Ranst) misschien bewust die informatie achter? Is het belangrijk dat je als lezer al vanaf de eerste bladzijde weet dat Fee 'ziek' is?

Waarom het meisje weggelopen is, kom je ook maar heel geleidelijk te weten. Ook hier probeert de auteur je op het verkeerde been te zetten. Hoe doet hij dat? Kunnen de juryleden dat eventueel aantonen met citaten?

- Identificatiemogelijkheden

Omdat televisie en tijdschriften ons een bepaald beeld van patiënten met eetstoornissen gegeven hebben, gaan we Fee misschien anders bekijken van zodra we weten dat ze 'ziek' is? Is het moeilijker of net gemakkelijker om je in Fee in te leven wanneer je (niet) weet wat er met haar aan de hand is?

- Schrijfpdrachtje

Om de juryleden ten volle de gevolgen van een ik-vertelstandpunt te laten ervaren, kan je hen vragen een korte scène te herschrijven vanuit het standpunt van een ander personage. Hoe zien Fee en haar omzwervingen er bijvoorbeeld uit voor de ober die haar eten toeschuift?

*** Probleemboek?**

Laat de juryleden eerst zelf eens de verschillende problemen die in het boek aan bod komen opsommen. *Dun!* blijkt zich al snel niet te beperken tot het 'probleem' van eetstoornissen. Hoeveel problemen mag een boek volgens de juryleden omvatten voordat het onleesbaar wordt? Kan je daar een limiet op zetten of hangt de 'leesbaarheid' van een boek af van andere factoren? Wat moet de auteur doen om van een boek vol problemen leuke lectuur te maken? En wat mag hij net niet doen? Hoe zouden de juryleden dat aanpakken? Hoe pakt Van Ranst dat aan in *Dun!*?

Lees samen met de juryleden een stukje uit het juryverslag van een andere jury, die van de Boekenleeuw en Boekenwelp 2007. Op welke manier maakt de auteur *Dun!* volgens hen minder zwaar?

'Er komen in het boek heel wat problemen van allerlei mensen ter sprake: rouwverwerking, eetstoornissen, eenzaamheid, kleptomanie. Dat klinkt allemaal zwaar maar deze auteur weet de val van het probleemboek te vermijden. De wereld die hij beschrijft is nooit eenduidig, zijn personages zijn echt, en de toon waarin hij vertelt blijft licht zonder te vervallen in banaliteiten of oppervlakkigheid.'

De meeste juryleden zullen waarschijnlijk niet onmiddellijk weten wat men in dit verslag bedoelt met de term 'probleemboek'. In de voorafgaande discussie hebben ze echter waarschijnlijk zélf al een aantal eigenschappen van probleemboeken opgesomd. (Voor de begeleiders: Een vaak geuite kritiek is dat in probleemboeken de boodschap vaak belangrijker is dan de manier waarop ze overgebracht wordt. Originaliteit en de literaire kwaliteit zijn minder belangrijk dan het bewustmaken van de lezers. Alles draait rond het probleem en de personages zijn enkel belangrijk in hun relatie tot het probleem.) Vraag de juryleden naar boeken over problemen die ze zelf gelezen hebben maar die ze niet goed vonden of waarmee ze gestopt zijn. Waarom vonden ze die boeken niet leuk, mooi of goed? Maak, indien mogelijk op een bord, een lijstje van deze redenen. Nadien kan nagegaan worden OF en HOE Van Ranst het anders doet. Door pas laat in de roman te onthullen dat Fee net als haar moeder een eetstoornis heeft, zorgt hij er bijvoorbeeld voor dat de lezer haar niet vanaf de eerste bladzijde kan bekijken in het licht van haar probleem.'

(<http://www.boek.be/01/MyDocuments/JuryverslagBoekenleeuw.pdf>)

*** Geloofwaardigheid**

Zijn Fees avonturen en beslissingen geloofwaardig; zouden ze met andere woorden echt kunnen gebeuren of heeft de schrijver wat te veel fantasie? Zijn er fragmenten die de juryleden vreemd vinden? Waarom?

*** Fee: naam en uiterlijk**

- Het hoofdpersonage van *Dun!* heeft een op z'n minst opmerkelijke naam. Waarom heeft de auteur voor die naam gekozen? Kunnen de juryleden een andere naam verzinnen die even goed bij het meisje zou passen? Zou Fee een geloofwaardig personage zijn geweest als ze bijvoorbeeld Cindy had geheten? Bepaalt iemands naam het beeld dat je van die persoon krijgt als je hem/haar nog niet (goed) kent? Hoe ziet iemand met de naam Fee eruit, en iemand met de naam Cindy?

- Laat Van Ranst, wat het uiterlijk van Fee betreft, veel over aan de verbeelding van de lezers? Laat alle juryleden op papier beschrijven hoe Fee er volgens hen uitziet. Vervolgens kunnen de beschrijvingen in een kring doorgegeven worden en kunnen de juryleden hun mentaal beeld van Fee met elkaar vergelijken. Ten slotte kan eventueel ook het boek erbij gehaald worden. Het is belangrijk te benadrukken dat er geen 'juiste' en 'foute' omschrijvingen zijn. Het doel van de oefening is na te gaan of de auteur, wat zijn persoonsbeschrijvingen betreft, werkt met 'telling gaps' of gaten in de tekst die de lezers zelf moeten invullen. Lezen de juryleden graag boeken met zulke gaten of hebben ze liever gedetailleerde beschrijvingen die weinig aan de verbeelding overlaten?

Leestips

De hemel is geen huis - Gerda van Erkel

Maanmeisje - Kjersti Scheen

Elfenblauw – Johan Vandevælde
Groep 5
(door Sabine Hoosemans)

Auteursinfo

Johan Vandevælde werd geboren op 3 augustus 1973 in Brussel.

Hij volgde een opleiding Audiovisuele kunsten aan de filmschool Rits.

Naast zijn werk als jeugdauteur, is hij voornamelijk scenarist, o.a. voor reeksen als Windkracht 10 en Flikken.

In 2000 debuteerde Johan Vandevælde met *De tijdspoort* en mocht hiervoor twee jaar later de 1ste prijs van de Limburgse Kinder-en Jeugdjury in ontvangst nemen. In 2005 deed hij dit nog eens over met *Na het licht* bij de Vlaamse Kinder-en Jeugdjury.

Hij schrijft hoofdzakelijk verhalen binnen het Fantasy en Science Fiction genre.

Meer lezen? Kijk op www.johanvandevælde.be.

Kort samengevat

Elfenblauw is een sprankelende fantasyroman die leest als een trein. Het verhaal wordt bevolkt door alle denkbare sprookjesachtige wezens: elfen, kabouters, draken, tovenaars, eenhoorns, heksen...

Humor, levendige beschrijvingen, spanning en emotie, samen met een goed opgebouwde plot maken dat je dit boek moeilijk kan wegleggen, omdat je nu eenmaal graag wil weten hoe het verder gaat.

Een verhaal dat jongeren zeker aangenaam zullen vinden.

Thema's, tips en verwerkingsmogelijkheden

Een spannend, avontuurlijk fantasierijk verhaal zonder meer. Moet kunnen!

De volgende punten kunnen aan bod komen bij de bespreking:

*** Genre: fantasy en/of Science Fiction**

Doorgaans heb je of echte liefhebbers of tegenstanders. De kans is groot dat je binnen de groep dus ook te maken krijgt met zeer uitdrukkelijke positieve en negatieve reacties, wat evengoed een discussie kan losmaken over genres en smaken in het algemeen. Over de meerwaarde van een boek, over het belang van lezen op zich...

Een thema dat ook hier prominent aanwezig is en bovendien van alle tijden, is de eeuwige strijd tussen goed en kwaad.

*** Een vergelijkende studie**

Het lijkt geen twijfel dat onder de lezers van Groep 5 een aantal *In de ban van de ring* van Tolkien zullen gelezen hebben of op z'n minst de filmcyclus gezien hebben.

Welke fantasy schrijver is NIET schatplichtig aan Tolkien?

Zij zullen dan ook zonder meer heel wat gelijkenissen ontdekt hebben.

Dan kan je wellicht eens polsen en wie weet er een mini-quiz van maken? Wie vindt de meeste parallellen?

En er zijn er heel wat. Om er maar een paar te noemen:

- De zwarte ruiter(s)
- De elfenkoningin
- De cocons met prooien

- Het amulet (vs de ring)
- Het monster met de tentakels
- De vlucht voor een reuzenspin
- De magische gordel van Lund (vs het Deemsterwoud)
- De wereldkaarten op de binnenflap voor-en achteraan.
- Tekstfragmenten:

‘Hoefgetrappel en niet eens zo ver weg. Een ijselijk metaalachtig gehinnik echode over de velden. [...] Ze waren maar net uit het zicht verdwenen toen de ruiters op de weg voorbijstoven met wapperende monnikspijen.’

‘Vlucht dan toch, stommelingen’ (‘Run, you fools!’, aldus Gandalf)

Duidelijk voer voor liefhebbers en Tolkienfanaten!

Dit boek vergelijken met een meesterwerk uit de wereldliteratuur zou uiteraard niet erg eerlijk zijn. Maar misschien kan je even speuren naar waar het verschil ligt. Waaraan ontleent *In de ban van de ring* zijn diepgang, zijn meerwaarde, zijn extra dimensie?

★ Johan Vandevelde is **scenarist** en dat kan je merken aan de manier waarop hij de gebeurtenissen in scène zet. Het kost niet zoveel moeite om je het hele sprookjesachtige decor van deze vertelling visueel voor te stellen.

Zou dit boek iets kunnen betekenen op het grote scherm?

Vergelijk met enkele filmfragmenten: *The lord of the Rings*, *Eragon*, *Chronicles of Narnia*, *The Neverending Story*...

★ De website van Johan Vandevelde omvat ook een **forum**, waar lezers onderling én met de auteur kunnen praten over zijn boeken, waaronder ook Elfenblauw. Een leuk idee voor of na de bespreking?

Meer lezen

Het Kronosproject en *Na het licht* – Johan Vandevelde

Het Lazarusplan – Karel Smolders

Kronieken van Narnia – C.S. Lewis

Eragon – Christopher Paolini

Het oneindige verhaal – Michael Ende

Voor meer ervaren lezers:

De Hobbit en *In de ban van de ring* – J.R.R. Tolkien

De verhalencycli – Raymond Feist

Feun en de geest van de Rode Dood – Paul Kustermans

Groep 5

(door Sabine Hoosemans)

Auteursinfo

Paul Kustermans werd geboren op 16 juli 1936 in Kumtich.

Hij was tot aan zijn pensioen leraar Nederlands, maar debuteerde in 1981 met de jeugdroman *Handen af*. Alhoewel hij aanvankelijk vooral over actuele thema's en fantasieverhalen schreef, werd de historische jeugdroman helemaal zijn ding.

‘Geschiedenis heeft me altijd gefascineerd. Als je figuren uit de geschiedenisboeken ziet, dan weet je dat het individuen waren met dromen, verdriet, geluk, zorgen, vreugde. Ook angst natuurlijk, of soms oplaaierende moed. Wat is er mooier dan hun verhalen te mogen (na)vertellen?’

Kustermans schrijft heel gedetailleerd en visueel, maar baseert zich op een absoluut correcte historische achtergrond. Door het toevoegen van ingrediënten als spanning, romantiek, informatie en engagement, voorkomt hij dat zijn boeken het klassieke stempel van saaie geschiedenisboeken krijgen.

Het leverde hem al heel wat bekroningen, o.a. van Kinder-en Jeugdjury op.

(Bron: Villa Kakelbont)

Kort samengevat

25.000 jaar voor Christus. Dit is het tweede verhaal over Feun, de dochter van de medicijnvrouw van de stam van de gletsjer en het rendierkamp. Zij is haar tijd ver vooruit, want Feun is een vooruitstrevend en sterk meisje dat zich door niemand de les laat spellen, zelfs niet door de sjamaan of het stamhoofd.

Het is een spannend en avontuurlijk verhaal dat zich afspeelt in de prehistorie, maar toch een zeer eigentijdse sfeer uitademt.

De gebeurtenissen en handelingen, evenals de beschrijving van de leefwereld zijn historisch goed gefundeerd, maar op geen enkel moment saai of langdradig.

De ontluikende liefde tussen Feun en Varn loopt als een rode draad door het verhaal en zal ongetwijfeld goed scoren bij romantische tieners.

Thema's, tips en verwerkingsmogelijkheden

★ Dit verhaal vertoont veel parallellen met en leunt inhoudelijk en thematisch heel sterk aan bij *Leeuwendochter* van R.H.Schoemans, de nummer één van Groep 5 van het voorbije KJV-jaar. Ik verwijs daarom graag naar het werkmodel van dit boek dat je terugvindt op de site bij de werkmodellen in het archief.

★ **Thema's** als daar zijn: het leven (overleven) in een primitieve (prehistorische) stam, man/vrouw relatie, oorlog en strijd tussen verschillende stammen, doden -en godenrituelen, de macht van de sjamaan en de medicijnvrouw...

★ Alhoewel het verhaal op zichzelf kan gelezen worden, ligt in het 1ste boek *Feun en de vloek van de sjamaan* toch de basis voor dit verhaal en de situering van alle hoofdpersonages. De liefde tussen Feun en Varn loopt als een rode draad verder in het 2de verhaal.

Als je dit boek wat later op het programma zet, kan je enthousiaste lezers de kans geven om beide boeken te lezen.

*** De personages**

Feun

Varn

Merrit, de medicijnvrouw

Ranager, het stamhoofd

Mung, de sjamaan

Zijn de personages voldoende uitgediept, komen zij ten volle tot hun recht in het verhaal?

De personages zijn levensecht en hun handelingen geloofwaardig, maar zijn ze ook realistisch binnen het kader van het verhaal? Zij handelen en denken namelijk als moderne mensen.

Kon een jong meisje als Feun, zoveel te zeggen hebben in de stam? Weinig waarschijnlijk! Weegt een dergelijke dichterlijke vrijheid op tegenover een vlot leesbare eigentijdse verhaallijn ?

*** Een creatieve opdracht**

De beschrijvingen van Kustermans zijn vaak heel gedetailleerd en daarenboven historisch correct.

Op p. 44 omschrijft hij op een heel visuele manier hoe Feun met natuurlijke materialen een schuilhut bouwt.

Probeer aan de hand van deze beschrijving een tekening te maken, van de schuilhut zoals jij je die voorstelt. Haal er een boek over de prehistorie bij en vergelijk jouw tekening met bestaande voorbeelden.

Een mooi geïllustreerd handboek over de prehistorie is trouwens schitterend als visualisering bij het verhaal: denk maar aan foto's en afbeeldingen van vuistbijlen, graafstokken, speerpunten, schuilhutten, wandschilderingen, kleding,...

Een bezoekje aan een museum in de buurt misschien? Bijvoorbeeld het Provinciaal Archeologisch Museum in Velzeke (Oost-Vlaanderen) waar ook inleefateliers gegeven worden. En zo is er in elke provincie wellicht een alternatief.

*** Taal**

Dit verhaal speelt zich af in een tijd waarin taal nog een zeer elementair, zelfs rudimentair gegeven was. Je moet uiteraard een verhaal kunnen vertellen, en dat gaat uiteraard niet als de personages stommetje spelen. Bovendien moet je een jong publiek weten te boeien.

Toch worden in dit geval de personages af en toe al te moderne termen en uitspraken in de mond gelegd en dat wringt een beetje met de historische correctheid van het geheel.

Bijvoorbeeld: p. 71 Met praatjes vul je geen gaatjes

Hoe ervaren de lezers dit? Misschien vinden zij dit hoegenaamd niet storend? Anderzijds hebben zij dit misschien zelf wel opgemerkt en kunnen zij zelf enkele voorbeelden aanhalen. Blijft nog de vraag of dit gegeven afbreuk doet aan het verhaal?

*** De lay-out**

Opvallend in dit boek is dat de bladspiegel – in tegenstelling tot wat gebruikelijk is – niet gecentreerd is. De zinnen zigzaggen over het blad. Deze niet gangbare bladschikking kan door velen als storend ervaren zijn, bij het lezen. Het leest in elk geval minder vlot.

Leestips

Feun en de vloek van de Sjamaan (en andere boeken van Kustermans)

De leeuwendochter – R.H.Schoemans

Vuurmeisje – Dirk Bracke

Steen – Dirk Bracke

Torak – Michelle Paver

Voor meer ervaren lezers

Cyclus De aardkinderen – Jean M. Auel

Getekend - Mario Demesmaeker
Groep 5
(door Sabine Hoosemans)

Auteursinfo

Mario Demesmaeker werd geboren in Roosdaal in 1960.

Hij studeerde licentiaat vertaler Engels-Frans-Nederlands en later ook nog Spaans en Italiaans.

Naast zijn job als vertaler en Revisor bij het Brussels hoofdstedelijk Parlement, schrijft hij verhalen voor de jeugd.

Hij debuteerde in 2000 met *Gehakt*, een spannend leesboek voor lezers die tegen een stootje kunnen.

Zijn boeken zitten vol spanning en humor, maar hij schrijft ook serieuze verhalen.

(bron: www.eenhoorn.be)

Kort samengevat

Getekend is een vlot geschreven verhaal, waarin niettemin zeer zware thema's worden aangesneden.

Lotte, een tienermeisje, voor het leven getekend door zware brandwonden, moet zich proberen integreren in een nieuwe woon- en schoolomgeving. Meteen wordt ze het mikpunt van de grootste pestkop van de klas. Gelukkig zijn er ook echte vrienden die voor haar opkomen. En als ook de liefde een rol gaat spelen, zijn alle ingrediënten aanwezig voor een verhaal dat goed zal scoren bij jeugdige lezers.

Thema's, tips en verwerkingsmogelijkheden

*** Thema's**

Dit boek werd opgenomen in de reeks *Lekker lezen*, wat volgens de uitgeverij staat voor 'snel, echt en (ont)spannend'.

Verliefdheid, vriendschap en schoolleven zijn voor de jongeren heel herkenbare thema's die inderdaad het geheel een luchtige uitstraling geven.

Maar ook zeer gewichtige thema's als **brandwonden** en de levenslange gevolgen daarvan en extreme vormen van **pesten**, zelfs met zelfmoord als gevolg, komen hier even 'terloops' aan bod.

Is dat wel zo'n goed idee? Hoe ervaren de lezers dit?

Wat dieper doorgaan op deze thema's kan boeiende gesprekstof vormen.

[Aandachtspunt: hou er rekening mee dat er misschien wel iemand in de groep kan zijn die zelf het slachtoffer is van pesterijen, en dan kan zo'n discussie heel gevoelig liggen.]

Kennen de jongeren iemand in een gelijkaardige situatie?

Wie is de mens achter de littekens?

Hoe belangrijk is uiterlijk?

Zijn jongeren echt zo hard en meedogenloos voor elkaar?

Hoe ver kan pesten gaan? Pesten met zelfmoord als gevolg?

Citaat: p.119 'Dromen waren bedrog. Kinderliedjes ook. Waarom slikte ze niet meteen alle slaappillen in 1 keer?'

Wat denken jullie van de houding van directie en leerkrachten?

Wie kan daar beter antwoord dan de jongeren die vandaag zelf midden in het leven staan, in onze hedendaagse maatschappij.

Tip: het klinkt wat cru, maar neem enkele foto's erbij van mensen met ernstige brandwonden.

★ Verhaallijn en plot

- Het lekker weglezen van het boek, zorgt ervoor dat je het in één ruk uitleest. Gezien de inhoud misschien zelfs een beetje te vlot?

Is het allemaal niet een beetje voorspelbaar? Zitten er nog verrassende wendingen in het verhaal?

En wat met het einde? Ook al blijft Lotte voor het leven getekend, toch een Happy end?

★ Taal

Er worden wel zeer extreme en kwetsende uitspraken geformuleerd in het verhaal:

- 'Ik heb geen zin in verbrande kip'

- 'Dat vreemde brandluchtje dat hier hangt, Bah!'

- 'Liselot Frituurpot'

Kan dit?

Kan je je voorstellen dat de leerkrachten op jouw school of jouw vrienden hier niet op reageren, zoals in het verhaal doorgaans het geval is?

Leestips

In de *Lekker Lezen*-reeks

Kampioen – Frank Geleyn

Bioboy – Inge Misschaert

Over brandwonden:

Vuur – Karel Verleyen

Uit het water gefloten – Gil Vander Heyden

Over pesten:

Ik zwijg – Frank Geleyn

Niets was alles wat hij zei – Nic Balthazar

In de volwassenen afdeling van de bib vind je vast ook waar gebeurde verhalen en getuigenissen over leven met brandwonden en/of pesten.

Hitlers kanarie - Sandi Toksvig

Groep 5

(door Sabine Hoosemans)

Auteursinfo

Sandi Toksvig werd geboren op 3 mei 1958 in Kopenhagen, hoofdstad van Denemarken.

Haar vader was een bekend buitenlands correspondent voor de Deense televisie. Hierdoor groeide Sandi op in Europa, Afrika en de Verenigde Staten.

Haar moeder was een Britse. En ook Sandi woont momenteel in Engeland.

Alhoewel haar naam ons niet bekend in de oren klinkt is, is Sandi Toksvig in Engeland vermaard en actief bij radio en tv, als actrice en stand-up comedian.

Verder heeft zij een hele reeks boeken, zowel voor kinderen als voor volwassenen op haar naam staan.

Hitlers Kanarie is het eerste boek dat in het Nederlands vertaald werd.

(bron: Wikipedia)

Kort samengevat

Hitlers kanarie is een spannend boek, gebaseerd op waar gebeurde feiten uit de Tweede Wereldoorlog. Het heldhaftig verzet van gewone burgers, die zich op gevaar van eigen leven inzetten om de Deense Joden te verbergen en naar het veilige Zweden te smokkelen.

Dat maakt het ook tot een ontroerend verhaal dat je af en toe naar de keel grijpt, om je even later weer te laten glimlachen om een vrolijke kwinkslag. Een lach en een traan, maar bittere realiteit.

Het verhaal is opgebouwd als een toneelstuk met bedrijven, scènes, situering van tijd en plaats, wat voor een interessante invalshoek zorgt, en toch op geen enkel moment afbreuk doet aan de spanning van het verhaal.

Thema's

★ De **jodenvervolging** tijdens de Tweede Wereldoorlog

Een op het oog klassiek en weinig origineel uitgangspunt, ware het niet dat dit verhaal gaat over Skandinavië, dat evengoed slachtoffer was van deze grote wereldbrand, maar waarover weinig geweten of geschreven is.

Een veelzijdig, maar zo goed als onbekend gegeven.

Deze keer geen heroïsche Fransen of Engelsen, maar eenvoudige mensen, zoals jij en ik.

★ **De titel**

De wat ongewone titel is onlosmakelijk verbonden met het thema. Hitler had de Denen zo erg onder druk gezet en aan alle mogelijke beperkingen onderworpen, dat zij letterlijk en figuurlijk 'gekooïd' waren. De BBC noemde de Denen smalend Hitlers kanarie, die hij elk gewenst deuntje kon laten fluiten! Dat dit niet helemaal terecht was, bewijzen de feiten die in dit boek verhaald worden. In elk land waren er meelopers én verzetsmensen, ook in Denemarken.

'Papa, waarom wilt u toch Hitlers kanarie zijn? We kunnen toch niet voor hem blijven zingen en onze trots inslikken?'

★ **Vriendschap**

De onvoorwaardelijk vriendschap tussen Bamse (= Deens voor Teddybeer) en de Joodse Anton.

*** Moed en durf**

In combinatie met vriendschap, neemt de durf van Bamse en zijn omgeving bijna heldhaftige vormen aan, tegen alle angst in. Een mens is tot heel veel in staat, jammer genoeg zowel in goede als in kwade zin. En die eeuwenoude strijd tussen goed en kwaad vormt dan weer een thema op zich.

Tips en verwerkingsmogelijkheden

Het verhaal is opgebouwd als een toneelstuk met bedrijven en scènes, situering van tijd en plaats. Niet alleen op het vlak van lay-out, maar bij momenten ook heel sterk inhoudelijk
Wat vinden de juryleden van een dergelijke invalshoek als vertelvorm? Hinderlijk, verrassend, onopvallend, te overheersend, origineel....

*** ‘Het leven is een schouwtoneel’ – William Shakespeare**

Het verhaal situeert zich in hoofdzaak rond de familie van Bamse, die zeer artistiek aangelegd is. De vader is tekenaar en ontwerpt theaterdecors. De moeder is toneelster, zelfs in die mate dat ze geen onderscheid meer maakt tussen wat zich afspeelt op de bühne en in realiteit.
Sommige gebeurtenissen in het verhaal refereren heel sterk aan een in scène gezet verhaal.

- Voorbeeld 1: Derde Bedrijf, Scène Drie en Vier: p. 198–p. 208. De scène waarbij hun Joodse vrienden tijdens een Duitse inval in het gebouw verborgen worden achter een kamerscherm, terwijl de moeder van Bamse voorwendt ongeneeslijk ziek te zijn.
- Voorbeeld 2: p.25-27. De scène waarbij Bamse en zijn vader een discussie hebben over hun verschillende reactie op de Duitse bezetting en de woede en vooral het onbegrip van Bamse t.o.v. de houding van zijn vader.
- Suggestie: deze taferelen lenen zich echt voor een rollenspel! Alhoewel niet zozeer een spelletje, integendeel eerder bloedserieus. Probeer de scène na te spelen, waarbij de nadruk moet liggen op inleving in de spanning en angst en frustraties van het moment! Enige voorbereiding vooraf is wenselijk.

*** Lay-out en tekeningen**

Vraag: Wat vinden jullie van de lay-out van het verhaal? De indeling in bedrijven en scènes, met mooi uitgevoerde lettertypes?

Het verhaal is doorspekt met vrij veel, vooral kleine, naïeve, kinderlijke tekeningen.

Vraag: Wat denken jullie over die tekeningen? Te kinderachtig voor een adolescentenboek? Een aanvulling op het verhaal of overbodig? Doen ze afbreuk aan een krachtig en goed geschreven verhaal?...

*** De problematiek van de Jodenvervolgung**

Absoluut geen onbekend gegeven voor volwassenen. Zijn hedendaagse 12-14 jarigen nog even goed bekend met deze feiten?

Merk je onwetendheid in de groep, geef dan de nodige en vooral correcte achtergrondinformatie.

Maak gebruik van sprekende citaten in het boek. Gooi ze op tafel om reacties uit te lokken.

Enkele voorbeelden:

- p. 94: ‘We waren het eerste Europese land dat de Joden volledige onvoorwaardelijke gelijke rechten gaf!’
- p. 54: ‘Ik wist van school dat het tegen de Deense grondwet was om vanwege je overtuiging gearresteerd te worden.’
- p. 215: ‘De wereld is bang, Bamse, voor alles wat anders is. Dat kunnen Joden zijn, of zigeuners, of heksen, of alles wat ze niet helemaal begrijpen.’
- p. 32: ‘In dit huis juichen we verschillen toe!’
- p. 34: ‘Mensen zijn vreemd. Als het niet goed met ze gaat dan willen ze anderen daar de schuld van geven. En in die tijd besloten de Russen om de Joden eruit te pikken. Net als meneer Hitler nu.’

Bekijk enkele filmfragmenten. Denk maar aan *Schindlers list*, *The pianist*, *Au nom de tous les miens* en vele anderen.

Trek vergelijkingen met hedendaagse vormen van discriminatie, niet alleen ver weg van ons maar ook dichtbij. Hebben wij voldoende durf en moed om stelling te nemen als onze vrienden, burens, familie... discriminerend behandeld worden?

★ Op www.kidsweek.nl (zoekterm: Hitlers kanarie) worden twee boeken samen voorgesteld en vergeleken: *Hitlers kanarie* van Sandi Toksvig (genomineerd voor Groep 5) en *De jongen in de gestreepte pyjama* van John Boyne (genomineerd voor Groep 6).

Voor wie een begeleide werking heeft, zou een gezamenlijke bespreking of thema-avond niet alleen een uitdaging kunnen zijn, maar ook tot een heel bijzondere KJV-ervaring kunnen uitgroeien. Wie graag meer concrete info wil rond een dergelijke thema-avond, kan Sabine Hoosemans contacteren (sabine.hoosemans@bibliotheek.be). Zij heeft ervaring met een geslaagde thema-avond rond *Mijn gele ster* en *Zeebellen voor Noa*.

★ Nog een laatste doordenker:

‘Het kwaad kan alleen overwinnen als goede mensen niets doen’ – Edmund Burke (opdracht vooraan in het boek)

‘Wie één leven redt, redt de hele wereld’ – *Schindlers List*

★ Tot slot: een vrolijke noot: Wie spreekt een mondje Deens?

p.100: Mörklaegninsrullegardiner

En het leven is lang niet altijd ‘hyggelig’

Leestips

Over verzet en jodenvervolging in Wereldoorlog II:

Mijn gele ster – Eva Wiseman

De jongen in de gestreepte pyjama – John Boyne

Het verborgen dorp – Ron Langenus

Een piano in de tuin – Katrien Seynaeve

Malka Mai – Miriam Pressler

De lievijver – Annika Thor

Voor meer ervaren lezers:

Het meisje met het rode haar – Theun De Vries

Schindlers list – Thomas Keanelly

De romans van Marga Minco

Ik, Coriander – Sally Gardner
Groep 5
(door Ilse Trimborn)

Auteursinfo

Sally Gardner denkt met weinig plezier terug aan haar kindertijd, want door haar zware dyslexie leerde ze pas op haar veertiende lezen. Ze werd van verschillende scholen afgestuurd, 'omdat het toch niet mogelijk zou zijn haar iets aan te leren'. Toch wist ze met hoge cijfers af te studeren in het kunstonderwijs en werd ze een succesvolle kostuumontwerpster. Na de geboorte van haar kinderen begon ze met illustreren, vaak tekeningen over elfen en andere feeëriekke zaken. Haar naam veranderde ze van Sarah in Sally, omdat ze dat makkelijker kan spellen. Nog steeds moet ze nadenken over langere woorden, maar daar is in *Ik, Coriander* niets van te merken. *Ik, Coriander* is haar eerste boek voor iets oudere kinderen en ze werkt nu volop aan een nieuw boek.

Kort samengevat

Coriander groeit op in het zeventiende-eeuwse Engeland. Heel haar leven verandert als haar sprookjesachtige moeder sterft en haar vader zich genoodzaakt ziet te hertrouwen. Haar stiefmoeder is een griezelig mens dat Coriander nog het liefst dood wenst. Coriander ontsnapt echter aan de dood door haar verblijf in de fantasiewereld, een wereld waartoe haar moeder behoorde. Ook daar is echter niet alles rozengeur en maneschijn.

Corianders leven speelt zich af in twee werelden; de vraag is waar haar toekomst ligt. Doorheen het boek ontdekt Coriander haar levensweg.

Belangrijkste personages

- Coriander, het hoofdpersonage, op een bepaald moment ook An genoemd
- Thomas Hobie, haar vader
- Eleanor Hobie, haar moeder
- Mary Danes, huishoudster
- meester Thankless, kleermaker
- Maud Leggs, stiefmoeder
- Arise Fell, dominee
- Hester, dochter van Maud
- Gabriël Appleby, latere man van Hester
- Tycho, geliefde van Coriander
- Medlar, tovenaer
- koning Nablus
- koningin Rosmore
- Unwin, dochter van Rosmore
- Cronus, raaf

Stijl en vormkenmerken

Het verhaal wordt verteld door een ik-figuur, Coriander. Zij vertelt haar verhaal na de gebeurtenissen, eigenlijk betreft het dus één lange flashback. In het boek zelf worden enkele hoofdstukken verteld door Hester, de dochter van Maud.

Omdat de tijd in de parallele wereld niet gelijk loopt met de werkelijke tijd kan de auteur tijdssprongen maken in de 'echte' wereld. Zo is er na Corianders eerste terugkeer drie jaar verstreken, de tweede keer anderhalf jaar.

Het boek is verdeeld in 7 delen. Elk deel wordt op bijna identieke manier afgesloten: 'En zo eindigt het eerste deel van mijn verhaal, en de eerste kaars gaat uit.' (enzovoort voor de volgende delen). Is dit de lezer opgevallen?

Tijd en plaats

Het verhaal speelt zich af in het zeventiende-eeuwse Engeland, een woelige tijd. De auteur heeft dan ook terecht een verduidelijkend stuk toegevoegd aan het verhaal. Het kan misschien interessant zijn om nog enige duiding te geven over deze interessante tijdsperiode uit de geschiedenis, zeker om zo duidelijk te maken dat de echte wereld in het boek ook daadwerkelijk bestaan heeft. Zo kan het onderwerp 'hekserij' even besproken worden, waardoor duidelijk wordt dat het niet zo vreemd is dat Corianders vader min of meer tot hertrouwen werd gedwongen.

Mogelijke invalshoeken voor de bespreking

Het is steeds aangewezen om even een korte rondvraag te doen, waarbij iedereen kort vertelt of hij/zij het boek al dan niet graag gelezen heeft en waarom. De gespreksstof die aldus ontstaat, kan eventueel nog aangevuld worden met volgende vragen:

- Wat vind je van de vreemde mix tussen een fantasiewereld en een echte wereld? Vind je dit geloofwaardig of net niet?
- Hoe zou je het karakter van Coriander omschrijven?
- Wat vind je van de opdracht voorin het boek (De wereld waarin we leven, is niets meer dan een zilveren spiegel die een andere wereld weerkaatst...)? In welke zin zegt die zin iets over het leven van Coriander? Dat stukje wordt trouwens nog eens herhaald op p.115.
- Wat te denken van de titel van het eerste hoofdstuk: Mijn leven een sprookje? Zegt die titel, na het lezen van het boek, eigenlijk niet alles?
- Wat is de rol van de zilveren schoentjes?
- 'Mijn stiefmoeder was net woekerkruid dat groeit waar het niet gewenst is en langzamerhand zijn kleverige stengels over alles uitspreidt.' Wat zegt die zin over Corianders stiefmoeder? Zijn alle personages zo beeldend beschreven?
- Wat vind je van het einde van het boek?
- Wat vind je van de idee van de schaduw? Waarom is die zo belangrijk voor Rosmore?
- Wat vind je van het betrekkelijk grote aantal personages?
- Gaf je de voorkeur aan de stukken in de echte wereld of die in de fantasiewereld?
- Wat te denken over de pop Beth (die eerst weigert te verbranden in de haard)?
- Hoe denk je dat men toen dacht over hekserij?
- Wat voor boek dacht je dat het ging zijn toen je de achterflap las? Spreekt de achterflap aan?
- Welk gevoel geeft de kaft je? Spreekt de kaft aan?
- Is *Ik, Coriander* een geschikte titel?
- Wie zou je dit boek aanraden OF wie denk je dat dit boek graag zal lezen?

Orfeo – Wendy Stroobant
Groep 5
(door Lien Fret)

Auteursinfo

Wendy Stroobant heeft naast een aantal toneelstukken en een verhaal voor de *Vlaamse Filmmpjes*-reeks enkel het debuut *Orfeo* op haar naam staan. Naast haar schrijverscarrière geeft ze les in een lagere school. Ze doet niets liever dan fantaseren en vervolgens schrijven om al haar droombeelden tastbaar te maken. Inspiratie haalt ze uit dikke boeken over geschiedenis en magie. Verder houdt ze van schilderen, dansen, poppenkast spelen en op stap gaan met haar twee dochters.

Kort samengevat

Hoewel Sandro de Luca binnen het Napolitaanse operawereldje bekend staat als Orfeo, heeft hij op het eerste gezicht weinig gemeenschappelijk met de bekende mythische figuur. Sandro is namelijk een 'gesopraniseerde' castrat zanger. In het 18de-eeuwse Frankrijk waarnaar hij gevlucht is, wordt hij dan ook nagestaard als een rariteit. Het meer ruimenkende Napels heeft hij achter zich moeten laten om te ontkomen aan Fausto, de moordlustige echtgenoot van de vrouw waarmee hij een affaire had. Al snel vindt hij een plaatsje in een excentriek theatergezelschap en maakt hij door zijn engelenstem van hun voorstelling een groot succes. Wanneer het wat naïeve meisje Muse de groep vervoegt, rijzen er bij Sandro echter vragen over zijn 'mannelijkheid'. Hij weet niet of hij ooit wel lief zal kunnen hebben als een échte man. Daarnaast zal hij ook voor eens en voor altijd moeten afrekenen met het verleden dat hem blijft achtervolgen.

Thema's , tips en verwerkingsmogelijkheden

*** Intertekstualiteit**

Laat de juryleden op zoek gaan naar de mythe van Orfeo. De Oudgriekse spellingwijze Orpheus levert meer resultaten op. Op Internet geeft Wikipedia onder het lemma *Orpheus en Eurydice* alle informatie die nodig is om intertekstuele verbanden te kunnen leggen tussen de mythe en Stroobants verhaal (zie http://nl.wikipedia.org/wiki/Orpheus_en_Eurydice). Verhaalelementen uit de mythe zijn in de tekst terug te vinden als hints die Fausto achterlaat voor Sandro. Laat de juryleden de verschillende intertekstuele verbanden uit het boek halen. Zijn die verbanden betekenisvol voor de roman, voegen ze er iets aan toe of zijn het slechts inhoudsloze verwijzingen? Helpen ze de lezers bijvoorbeeld om het gedrag, de motieven en de gevoelens van de personages beter te begrijpen? Had Stroobant meer kunnen halen uit de link met de mythe? Hoe had ze dat kunnen doen? (Ze had het intertekstuele verband bijvoorbeeld betekenisvoller kunnen maken door verhaalelementen ook te verwerken in de verschillende liefdesgeschiedenissen die het boek rijk is en/of een verband te leggen met Sandro's eigen leven.)

Kunnen de juryleden nog intertekstuele verwijzingen naar andere verhalen vinden? Heeft Fausto's naam bijvoorbeeld een diepere, intertekstuele betekenis of is zijn naam eerder toevallig gekozen? Het Internet is hier opnieuw een grote bron van informatie.

*** Setting**

Stroobants manier om een historisch kader te creëren zijn een aantal vrij onsmakelijke scènes die een beeld dienen te geven van het achttiende-eeuwse Frankrijk: er wordt geplast in de hal van het theater, gescheten in de koets en smurrie is in de straten nooit ver weg. Laat de juryleden zulke fragmenten opzoeken. Zijn die sfeerscheppingen functioneel in het verhaal (bv. om het contrast duidelijk te maken

met het Italiaanse Napels, Sandro's geboortestad waar men veel ruimdenkender is en castraten niet als rariteiten beschouw.) of zijn ze vooral gewoon leuk om te lezen? Slaagt Stroobant erin een realistisch beeld te scheppen van het 18de-eeuwse stadsleven?

*** Boodschap**

Orfeo bevat een niet mis te verstane aanklacht tegen de Italiaanse Kerk die er niet voor terugschrok onwetende jongetjes te castreren om aan sopranen voor de kerkelijke koren te geraken. In een pakkend fragment (p. 20-22) wordt Sandros pijnlijke castratie op zo'n gedetailleerde en meelevende manier beschreven, dat het als lezer moeilijk wordt de verantwoordelijken niet onmiddellijk te veroordelen. De cursieve fragmenten in de roman beschrijven Sandro's geschiedenis van zijn castratie tot de dood van zijn vader door de mannen van Fausto. Vooral uit de eerste fragmenten spreekt kritiek. Laat de juryleden zoeken naar fragmenten waarin afkeuring ten opzichte van de Kerk in doorklinkt. Een voorbeeld op p. 32: '[...] alleen de kapelmeester schijnt te weten hoe je aan zoveel eten kunt komen dat je er dik van wordt.' Wie is het die in die verschillende fragmenten, vooral impliciet, zijn of haar mening over de Kerk uit? Horen we alleen Sandro of doet ook Stroobant via hem haar zegje? Krijg je als lezer de kans om zélf je mening over de 18de-eeuwse Italiaanse Kerk te vormen of word je erg gestuurd door de tekst?

*** Close reading**

- Citaat p. 30:

'Nog even en het meisje verandert in een engel. Dan is ze geen meisje meer, maar ook geen jongen, want engeltjes hebben geen geslacht. Ze zijn net als Sandro, maar dan dood.'

Laat de juryleden commentaar geven op het citaat zonder ze specifieke vragen te stellen en wacht af of ze zelf tot interessante bedenkingen komen.

Enkele gerichte vragen voor achteraf: het beeld dat Sandro heeft van engeltjes lijkt erg gebonden aan het tijdskader; binnen de 18de-eeuwse religieuze opvattingen werden engelen als geslachtloos beschouwd. Welk beeld hebben de juryleden van engelen? In bijna archetypische afbeeldingen van engeltjes zoals die van Michelangelo, die de juryleden ongetwijfeld kennen, lijken de wezens bijvoorbeeld niet geslachtloos. Werkt het beeld dat Stroobant gebruikt nog als de lezer engelen niet als geslachtloos beschouwt?

'Ze zijn net als Sandro, maar dan dood.' Welke gevoelens spreken uit deze uitspraak? Wil Sandro een soort engelenbestaan leiden of beweert deze uitspraak het tegendeel?

- Zijn de juryleden in het boek nog andere fragmenten tegengekomen die wat meer interpretatie vergden (en die ze dus misschien niet onmiddellijk begrepen)?

*** Het thema liefde en het einde van de roman**

De mythe van *Orpheus en Eurydice* gaat over een tragische liefde. Maar *Orfeo* gaat ook over verschillende andere soorten liefdes, zij het in het hoofdverhaal, zij het in nevenverhalen. Stroobant laat zowat elke mogelijke vorm van liefde de revue passeren, wat opmerkelijk is aangezien we ons in het preutse Frankrijk van de 18de eeuw bevinden. Zo zijn er de graaf die een liefdesrelatie onderhoudt met de gemummificeerde versie van zijn overleden vrouw, de acteur Pierre die met knechten het bed induikt om Sandro te kunnen vergeten, Muse die bij zichzelf een kind laat verwekken door een vreemde man om het aan de onvruchtbare castraat te kunnen schenken, de viriele Nicolas en natuurlijk ook Sandro bij wie zijn mannelijkheid, of liever het gebrek eraan, zijn liefde in de weg staat.

- Laat de juryleden die verschillende soorten liefde opsommen. Zijn er overeenkomsten?

- Slechts één liefdesgeschiedenis kent een gelukkig einde; die van Sandro en Muse. Dat einde kan wensvervullend genoemd worden. Wat vinden de juryleden van die 'happy ending'? Hadden ze liever een ander einde gezien of is dit einde werkelijk wensvervullend? Laat de juryleden enkele alternatieve

eindes verzinnen (en eventueel neerschrijven). Zijn er bij zulke alternatieve eindes consequenties voor het verhaal dat voorafgaat? Zet het einde de rest van het verhaal met andere woorden in een ander daglicht? Als Muse bijvoorbeeld uiteindelijk toch voor Nicolas zou gekozen hebben, zou dat de lezer misschien met andere ogen doen terugkijken naar Muses drijfveren tijdens het verhaal.

Leestips

De roos en het zwijn – Anne Provoost

Het spook van de opera – Ed Franck